

SUB SCEPTRUL CREȘTIN AL LUI MIRCEA I BASARAB, PRIMA UNIRE ROMÂNEASCĂ MEDIEVALĂ

Prof. dr. George Coandă

Universitatea „Valahia” din Târgoviște, biblioth@gmail.com

Abstract: In the true historical spirit, it must be mentioned that Mircea Basarab the I (named: the Great; the Elder), whose reign took place between 1386 till 1418, was the founder of the first medieval Romanian Union, proved by his title of ruler, before the Union conducted in 1599 - 1600 by Michael the Brave. The differences are that Mircea the Elder conceived the first Union on a limited area but reuniting under the scepter of the voivode small fragments from all over the historical Romanian arias from the North Carpathians, Banat, until Dniester and the Black Sea, whether the second Union, of Michael the Brave, gathered all the arias presented, excepting Dobruja. Therefore, is important to acknowledge the first Union in the XIVth and XVth Century conducted by Mircea the Elder.

Keywords: Carpathians, Ungrovlahia, Amlas, Fagaras, Severin, Basarabia, Bugeac.

1.

Întreaga istoriografie românească, și nu că n-ar fi de înțeles, este setată încă pe ideea că, prima Unire a pământurilor locuite de români dintre Carpați, Dunăre și Nistru, s-a realizat din vrerea, geopolitică – așa cum o vedem noi astăzi -, înțeleaptă și de un impresionant curaj în împrejurări internaționale potrivnice, a domnului/voievodului **Mihai Viteazul**, de os Basarab, la 1599-1600, și care a dăinuit doar până la 1601. De bună seamă că pe drumul lung spre înfăptuirea Unirii depline de la 1918 a fost, fie și fulgurant, o uriașă victorie de etapă care a așezat acea Românie Mare, avant-la-lettre, pe harta politică a Europei, la încrucișarea Evului Mediu cu Renașterea în cazul românilor. A fost să fie o renaștere a românilor prin ei înșiși din propria cenușă a trădărilor dinăuntru și a înjunghierilor din afară (otomane și habsburgo-maghiare).

Însă, dacă privim geografic-politic cu atenție acea, da, extraordinară realizare statală mihaidă, observăm că n-a fost să cuprindă în granițele sale toate orizonturile cardinale ale Vetrei istorice românești, și anume geto-dacica Seythia Minor (Dobrogea), cucerită de

la Țara Românească, în 1417, de sultanul **Mahomed I** (1413-1421), nu făcea parte din această geografie. De ce este considerat încă primul unificator al Țărilor Române **Mihai Viteazul**, răspunsul are, și este, cum spuneam, de înțeles oarecum, o ambivalentă motivare: a) până la 1599-1600 existența a două state în geospațiul carpto-danubian-nistrean, Țara Românească, Moldova, și a unui principat autonom, Transilvania, inclus, prin cucerire, în Regatul Ungariei, apoi în Imperiul Roman de Națiune Germană (Habsburgic), le-a obturat istoricilor perspectiva unei corecte cercetări, necutezând să depășească această limitare; b) la începutul secolului XIX, când românii au intrat, la rândul lor, în procesul complex de formare a statelor naționale moderne, pentru a-și justifica istoricește necesitatea creării propriului lor stat și-au căutat și valorificat **miturile fundamentale întemeietoare**, și cum beneficiau atunci de o tânără intelectualitate bine instruită în școlile Occidentului, și, mai ales, la Paris, modelul francez fiindu-le unul de bun augur, această intelectualitate a găsit **miturile** respective și le-a promovat insistent în mentalul colectiv în,

de pildă, epopeea dacică (Burebista, Decebal), de unde ideea forță unionistă a **Daciei rediviva**, sau în cealaltă epopee, medievală, a lui **Mihai Viteazul**, perceput simbolic ca un **restitutor Daciae**, autorul acribic și patetic persuadant fiind pașoptistul **Nicolae Bălcescu**. Și asta dintr-o singură pricină: **fapta unificatoare** a viteazului voievod, rezultat al bătăliilor victorioase împotriva Imperiului Otoman și a lui **Andrei Báthory**, cardinalul principe al Transilvaniei, și **Ieremia Movilă**, domn al Moldovei, uneltitor al Poloniei lui **Sigismund III**, care își fixase ca obiectiv major de politică externă înlăturarea din tron a lui **Mihai** și extinderea „sferei de influență” până la Dunărea de Jos, fapta, deci, avusese un amplu ecou în epocă. Și era mult mai bine fixată în amintirea neamului, intrată chiar în folclor, și datorită distanței nu prea mari în timp de când avusese loc, doar două veacuri.

Și, totuși, înaintea lui **Mihai Viteazul** a existat o altă **epopee unificatoare**, la fel de eroică și legendară, croită cu spada și sub sceptrul creștin al lui **Mircea I Basarab** (1386-1418), reținut de istorie și cu cele două apelative encomiaste, **cel Mare** și **cel Bătrân** mai ales. Căci, **Mircea I** a fost animat, în îndelungata sa domnie, de o ardentă **conștiință de neam**. Să luăm aminte la înrudirea sa, prin soră, cu **Roman I** al Moldovei (1391-1394), și la actul, și frățesc, și politic, de a-l fi ajutat să urce pe tronul de la Suceava pe nepotul său **Alexandru cel Bun** (1400-1432). Dar și de dorința, izvorâtă din această conștientizare, de stăpânire, în sens geopolitic și geostrategic de reunire sub coroana sa – însemn al suveranității statale – a câtor mai multe pământuri românești, urmărind să construiască un stat puternic, capabil să fie pavază dăinuirii neamului și stavilă unor tendințe expansioniste în această parte de Europă (central-sud-estică). În fond, **Mircea**, ca și urmașul dinastic la aproape două veacuri, **Mihai Viteazul**, a întreprins acțiuni unificatoare și de apărare în așa fel încât, în complicata țesătură geopolitică

internațională de la intersecția secolelor XIV și XV, să-și operaționalizeze benefic, **pro patria**, avantajele, în pofida amenințătorului deficit de securitate care ar fi putut duce la extinția Țării Românești (Valahia Magna). Or, de la întemeierea acestui stat – a se reține: prin **unire** de cnezate și voievodate sud-carpatică –, față de momentul urcării pe tron a lui **Mircea**, trecuseră abia 86 de ani. Asumându-și temerar riscul, **Mircea** a reușit un **act istoric** care a prezervat statalitatea medievală românească, încă la începutul său, **pentru atunci**, cât și **pentru viitorime**. A ferit de pašalizare spațiul românesc. Acesta a fost rostul militar (bătăliile de apărare) și geopolitic-diplomatic (capitulațiile spre sfârșitul domniei) al „rațiunii de sat” a lui **Mircea I**.

Putem vorbi, fără nici un dubiu, ținând seama de acțiunile sale de întărire economică și militară a Țării Românești, și de extindere teritorială a acesteia, nu altundeva decât în Vatra istorică a românilor, de **prima Unire românească** sub sceptrul creștin ortodox al domnitorului/voievodului **Mircea I Basarab**. **Unire**, e drept, pe o spațialitate redusă, dar care a strâns sub sceptrul amintit părți din toate pământurile românești de la nord, sud și est de Carpați. Este de precizat, în spiritul corectitudinii științifice, că, opera unificatoare debutase cu un secol mai înaintea domniei lui **Mircea I Basarab**.

Ab origine. Țara Românească a fost rezultatul unui proces, și **firesc** (*etno-centripet unificator*), și de **apărare** (*etnoegidă strategică*) a voievodatelor și cnezatelor valahe dintre Carpați și Dunăre, de la vest și de la est de Olt, statul astfel ctitorit fiind cunoscut mai ales în cronicile bizantine și în cancelariile medievale europene cu denumirea „Ungrovlahia”. Adică, Valahia vecină Regatului Ungar, regat cu evidente tendințe acaparatoare de teritorii străine, tendințe care au determinat și grăbit apariția Țării Românești. Apariție, care, după **Nicolae Iorga**, a precedat domnia lui **Basarab I**, ea producându-se parțial sub

tatăl său **Tihomir/Tocomerius** (1290-1310). Fiul, de la 1310, când a urcat pe tron, nu a făcut altceva decât să fie „**un continuator, iar la urmă, și un liberator**”, **Basarab I** luând „și el, dincolo de moștenirea sa, **pământuri regale**” [1].

De fapt, „**pământuri regale**” aduse ca „**liberator**” și „**continuator**” de **Basarab I** sub coroana sa unificatoare, pământuri locuite de români la est de Olt, până atunci aflate sub dominația regalității maghiare. Din acel moment s-a conturat ceea ce cancelaria ungurească a numit „*Terra Bazarab*”, iar autohtonii „*Țara Românească*”. Afirmarea și consolidarea sa, a „**primei libertăți românești**”, cum a apreciat-o **Nicolae Iorga**, va fi fost pecetluită prin victoria, care a uimit Europa, a aceluiași **Basarab I**, de la Posada (9-12 noiembrie 1330), împotriva uneia dintre cele mai puternice și orgolioase armate ale acelei epoci, cea a Regatului Ungar, comandată directă de regele **Carol Robert de Anjou**.

Impunându-se ca stat afirmat și consolidat, Țara Românească va fi început să conteze în jocurile diplomatice, voievozii/domnitorii, în funcție de împrejurări, încheind căsătorii conjuncturale și dinastice, tratate de alianță sau de închinare (suzeranitate), asigurând astfel statalitatea, dar și suveranitatea, căci, a fi fost în stare de suzeranitate nu însemna pierderea totală a neatârării și a țării.

Primejdiile pentru Țara Românească nu au trecut însă, Regatul Ungar nerenunțând la a-și exercita dominația până la Dunărea de Jos și Marea Neagră. Fiul lui **Basarab I, Nicolae Alexandru** (1352-1364), opunându-se ferm acestei „**direcții de atac**” a Regatului Ungar, își ia titlul de **domn autocrat**, și revigorează Mitropolia Țării Românești, înființată de tatăl său, **Basarab I**, dependentă de patriarhul ecumenic de la Constantinopol. Gestul de autoritate și de independență al domnitorului/voievodului „**însemna respingerea efortului regalității ungare de a impune Țării Românești catolicismul**”, țara fiind astfel înzestrată „**cu instituțiile supreme ale statului de sine stătător**”. [2]

Pentru domn/voievod, revigorarea Mitropoliei, recunoscută de patriarhul **Calist I** al Constantinopolului în luna mai a anului 1359, întâiul mitropolit, atestat documentar, **Iachint de la Vicina**, *ipso facto* devenind și sfetnicul principal al conducătorului statului și „**exarh a toată Ungrovlahia și al plaiurilor**” – acest statut avându-l toți mitropoliții care au urmat -, ca atare păstorindu-i și pe românii plaiurilor, deci, de peste munte, din teritoriile adjuocate cu **titlul de feudă**, i-a îngăduit domnului/voievodului, considerându-se „**acoperit**” de puterea Imperiului Bizantin, să acționeze în relațiile internaționale cu mai multă libertate, temeritate și demnitate în beneficiul Țării Românești. Prin jocul abil diplomatic, cât și prin replicile militare date Regatului Ungar, domnii/voievozii au reușit să dobândească de la acest regat, Severinul (**Nicolae Alexandru** la 1355), dar și „**țara Făgărașului**” și „**țara Amlășului**”, beneficiar fiind în 1366 **Vladislav I/Vlaicu Vodă** (1364-1377). De altminteri, nu erau altceva decât redobândiri din proprietatea strămoșească dacică.

2.

Venind în 1386 la domnia Țării Românești, strănepotul Întemeietorului **Basarab I, Mircea I Basarab** va fi avut de păstrat și de consolidat, la rându-i, o mare moștenire statală încă, așa cum am mai spus, la începuturile sale. Și pentru a o păstra și consolida, chiar de la debutul domniei sale, conștient că, altminteri, s-ar fi năruit întreaga construcție, „**prima libertate românească**”, **Mircea** va fi fost obligat să facă în așa fel încât să nu apună steaua „**unei neatârării recunoscută și garantată de regatul vecin al Poloniei, de Ungaria...**”[3]

Dar, ca un bun gospodar, **Mircea** se va fi gândit și străduit să asigure o sustenabilă dezvoltare a țării: economică: prin încurajarea mineritului, meșteșugurilor, comerțului, oferind înlesniri vamale mai ales pentru neguțătorii brașoveni și lioveni; baterea de monedă proprie; militară: o eficiență

organizare a forței de luptă (oastea cea mare, oastea cea mică/permanentă după modelul occidental european), construcția de cetăți de apărare, și în interiorul țării, și de-a lungul Dunării; politică: crearea unui sistem de alianțe vizând stăvilirea taifunului otoman și creșterea, astfel, a prestigiului internațional al țării. Asemenea predecesorilor săi, **Mircea** și-a făcut făcut din Biserică un sprijinitor de nădejde, cei doi mitropoliți din timpul domniei sale, **Antim** și **Atanasie** al Severinului fiindu-i „sfetnici de taină”, cel de-al doilea refuzând să se supună patriarhului ecumenic **Matei I**. Amândoi l-au încurajat pe **Mircea** în opera sa ctitoritoare de lăcașuri ecleziale (terminarea bisericii mari a Mănăstirii Cozia, zidirea bisericii Mănăstirii Snagov, posibil construirea primei biserici a Mănăstirii Dealu sau mănăstirile Glavacioc, Vișina/Jiu). Această operă – este bine a recunoaște – a avut și aportul substanțial reorganizator și cultural al **Sfântului Nicodim de la Tismana** (călugăr sârb), posibil înrudit cu **Basarabii**.

Mircea I a înțeles că o țară, cu deosebire în vremurile sale, rezistă nu numai printr-o înțeleaptă și eficientă orânduială internă, dar și prin întărirea/apărarea teritoriului și extinderea acestuia în acele zone vecine locuite majoritar de consângeni și care, imanențial, făceau parte din Vatra ancestrală etnohistorică. Și care ar fi ținut cât mai departe de centrul conducător al statului pericolul unor invazii lansate de inamici animați de apetituri acaparatoare de pământuri ale românilor. Așa cum, în acea epocă, se avântau în asemenea aventuri Regatul Ungar și Imperiul Otoman. În consecință, **Mircea I** va fi practicat, într-o acțiune de geniu militar, o politică tactico-strategică capabilă să-i consolideze domnia prin consolidarea teritoriului Țării Românești într-o viziune de sorginte bizantină. Căci, **Mircea** a nutrit convingerea că ar fi avut de îndeplinit o misiune, aceea de continuator al tradiției Bizanțului imperial la nordul Dunării, de unde și prezența heraldică a vulturului bicefal

bizantin cusut pe cnemidele domitorului/voievodului, așa cum se pot vedea în tabloul votiv de la Mănăstirea Cozia și în fresca de la Mănăstirea Curtea de Argeș.

Urmărindu-și scopul de întărire a domniei, **Mircea I** va fi adus la țară, în 1389, după o campanie declanșată la sfârșitul anului precedent, Dobrogea („Terrarum Dobroticii”), înfrângând oastea otomană de sub comanda marelui vizir **Ali-pașa**. Astfel că Țara Românească va fi atins maxima sa extindere teritorială, asigurându-și o importantă fațadă maritimă. În cosecință, cu îndreptățire, **Mircea I** – sunt unii istorici care contestă această îndreptățire, acuzându-l pe marele voievod de infatuată exagerare, dar realitatea istorică îi cotrazice – se va fi intitulat frecvent, între 1389 și 1417, invariabil aproape, în diferite acte de domnie, astfel: „*Eu cel întru Hristos Dumnezeu bine credinciosul și bine cinstitorul și de Hristos iubitorul și singurul stăpânitorul Io Mircea, mare voievod și domn cu mila lui Dumnezeu stăpânind și domnind toată țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătărești, și Amlașului și Făgărașului herțeg și Banatului de Severin domn și de amândouă părțile de peste toată Dunărea și până la Marea cea mare și cetății Dârstorului stăpânitor*”. [4]

Strălucit titlu de domnie, nu? Mai impresionant chiar decât cel al lui **Mihai Viteazul**. Și care este, de altfel, imaginea geografică-politică pe care ne-o proiectează acest titlu? Aceea a unei **prime Uniri medievale românești**, recuperatoare, sub coroana unui inubliabil erou de epopee, a unor pământuri din Vatra ancestrală a neamului. Este un indubitabil ADEVĂR ISTORIC.

Să luăm pe rând deciptarea acestui strălucit titlu domnesc voievodal.

1. „*Mare voievod și domn (...) stăpânind și domnind toată țara Ungrovlahiei*”, adică Țara Românească de la Severin (culoarul Cerna-Timiș), în vest, la Milcov și Siretul inferior, în est, și de la Carpații Meridionali, în nord, și Dunăre, în sud, cuprinzând între

fruntariile sale provinciile istorice Muntenia și Oltenia, ceea ce documente de cancelarie occidental europeană și ale Papalității numesc **Valahia Magna**. Este vorba, deci, de baza teritorială statală stabilă, zestrea fundamentală voievo-dală transmisă de la Întemeietorul **Basarab I** la urmașii de sânge, sau, în accepțiune geopolitică, un *mittelpunkt* în jurul căruia s-a arhitecturizat o țară, forța constructoare folosită cu succes de domni și voievozi fiind etno-energetismul românesc.

2. **„Amlașului și Făgărașului herțeg”**. Așadar, **„părțile de peste munți”**, acele teritorii transilvane (ducate) primite ca feude de **Vladislav I/ Vlaicu Vodă** (1364-1377) de la **Ludovic I de Anjou** în 1366, drept „despăgubire” ca urmare a suzeranității acceptate de voievodul român. Însă, **Radu I** (1377-1383), le va fi pierdut în urma unui atac eșuat în iunie 1377, împotriva aceluiași **Ludovic I de Anjou**, cronica fraților italieni **Gatari** consemnând că, totuși, regele Ungariei se simțise într-o mare primejdie. Apoi, **Dan I** (1377-1383), fratele vitreg al lui **Mircea I**, încercând să le recupereze nu va fi reușit s-o facă. O va fi făcut el, **Mircea I**, în 1389 fără să tragă nicio săgeată peste Carpați, negociind abil cu **Sigismund de Luxemburg**, regele Regatului Ungar, acesta lăsându-se speriat de voievodul român cu spectrul real, de altminteri, al invaziei otomane, oferindu-i, în schimbul recuperării Amlașului și Făgărașului, alianța. Astfel că, la 1392 se intitula, **„stăpân veșnic al Făgărașului”**.

3. **„...încă și spre părțile tătărești”** (într-un alt titlu de domnii anteriori, **„peste părțile tătărești”**) se referă la o moștenire de la domnii de dinainte, situată în sudul Moldovei de la Prutul inferior până la limanul Nistrului (Buceag). Cercetătorii istorici au însă și astăzi unele dubii. Nu pun la îndoială că **Mircea I** nu ar fi stăpânit în acea parte de zăre românească, doar că moștenirea ar fi greu de delimitat datorită lipsei de informații sigure. Sau că ar fi intrat în stăpânirea aceluia spațiu, care va fi cunoscut și cu toponimul **Basarabia**, acesta trăgându-i-se de la dinastia

Basarabilor, partajându-l și trasându-i granițele la învoială fie cu cumnatul său **Roman I**, părându-se **„că ambii domni se înțeleșeră pentru ca unul să ia Buceagul, iar celălalt să înainteze pe Nistru spre Cetatea Albă”** [5], **Mircea** ajungând până la limanul nistrean, fie cu nepotul său, **Alexandru cel Bun**.

(**N.B.** De unde deumirea **„părțile tătărești”**? Sintagma este consemnată astfel de cronici și în acte de cancelarie domnească, și vine de la marea invazie a triburilor mongole din secolul XIII, triburi care, unele dintre acestea, au campat câteva secole în sudul Moldovei istorice, cunoscute fiind ca „tătărești” după „altoirea” cu **cumanii albi**, de neam turcic. Până în secolul XV au făcut parte din marele stat mongol Hoarda de Aur, când acesta va fi înfrânt, destrămându-se.

„Buceag” în limba tătarilor = peninsula, datorită formei de triunghi a ținutului ocupat de aceștia în sudul Moldovei între Prutul inferior, Nistrul inferior, Dunărea maritimă și codrii Tigheului; colț de pământ populat de colibe.)

4. **„... și Banatului de Severin, domn”**, este, de asemenea, o moștenire de la **Basarabii** de dinaintea-i, lui **Mircea** recunoscându-i-se stăpânirea de către regalitatea maghiară în 1393, aceasta având evident nevoie de ajutorul voievodului valah, presiunea otomană fiind în creștere la Dunăre în urma prăbușirii țaratului bulgar de la Tîrnovo devenit pașalâc.

5. **„... și de amândouă părțile peste toată Dunărea și până la Marea cea Mare și cetății Dârstorului stăpânitor”**. Pământul dintre Dunăre și Marea Neagră, Dobrogea, va fi unit cu țara, cum am arătat mai înainte, prin cucerirea sa de la ocupantul otoman în 1389, îl pierde în 1394, după căderea țaratului de la Tîrnovo, recucerindu-l în 1404, când va fi adjudecată și Silistra (Dârstorul) prin luptă, tot de la otomani, pe care îi va înfrânge la 1407-1408 în fața aceleiași cetăți care, pentru Țara Românească va fi avut o dublă însemnătate: strategică, de avanpost la amenințările Semilunii, și de cale comercială lesnicioasă

spre porturile de la Marea Neagră. Mai există și ipoteza conform căreia Dobrogea și Silistra le-ar fi moștenit de la tatăl său **Radu I** [6], părere care nu are un suport documentar, mai degrabă ar fi să dăm crezare altor istorici, care emit probabilitatea ca teritoriul fostei Scythia Minor să fi ajuns în posesia lui **Mircea**, datorită ajutorului acordat despotului **Ivanco**, fiul lui **Dobrotici**, atacat de turcii otomani. (**Constantin C. Giurescu; Dinu C. Giurescu**, „*Istoria românilor*”, Ed. Albatros, București, 1971, p. 282).

Odată cu mărirea teritoriului Țării Românești până la Marea Neagră (Marea cea Mare) s-a ivit necesitatea, pe care **Mircea I** a înțeles-o bine, ca guvernarea statului, care reclama o multitudine de responsabilități, urmare a extinderii, să fie distribuită în doi, ca atare, l-a asociat la domnie (coregență) pe unul dintre fii săi, este vorba de **Mihail**, stabilindu-i reședință la Târgoviște. Astfel că cetatea de pe Ialomița capătă rang de capitală către finele secolului XIV – astăzi se știe că voievodul a ales-o din rațiuni strategice, cealaltă capitală de la Curtea de Argeș intrând în declin -, și nu una oarecare, ci unionistă. Ca să fim corecți, acest status îl împarte o vreme cu Curtea de Argeș, apoi rămâne singura capitală, se pare, în ultimii ani ai domniei lui

Mircea I, ai primului Întregitor, deci, al unor pământuri românești.

Acum, la sfârșitul acestui demers, putem spune reiterator cu certitudine: sub sceptrul creștin al lui **Mircea I Basarab** s-a **înfăptuit prima Unire românească medievală**. Fie-i eternă aducerea aminte și bine meritata cinstire în sufletul și conștiința neamului românesc!

Referințe

- [1] **Nicolae Iorga**, „*Istoria românilor. Cîtorii*”, vol III, Ed. Enciclopedică, București, 1993, pp. 135; 136
- [2] **Șerban Papacostea**, „*De la geneza statelor românești la națiunea română*”, în „*Istoria României*”, Ed. Enciclopedică, București, 1999, p. 156
- [3] **Nicolae Iorga**, op. cit, p. 221
- [4] **Giurescu, Constantin C.; Giurescu, Dinu C.**; „*Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi*”, Ed. Albatros, București, 1971, p. 281.
- [5] **N. Iorga**, op.cit. p. 242.
- [6] **A.D. Xenopol**, „*Istoria românilor din Dacia Traiană*”, vol II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p.79.

